

VENDIM
Nr. 68, datë 25.11.2020

PËR DISA NDRYSHIME NË RREGULLOREN “PËR PLANET E NDËRHYRJES SË JASHTËZAKONSHME”

Në bazë dhe për zbatim të nenit 12, shkronja “a” dhe të nenit 43, shkronja “c”, të ligjit nr. 8269, datë 23.12.1997, “Për Bankën e Shqipërisë”, i ndryshuar; si dhe të nenit 12, pikat 1 dhe 9, nenit 13, nenit 15 dhe nenit 87 të ligjit nr. 133/2016, datë 22.12.2016, “Për rimëkëmbjen dhe ndërhyrjen e jashtëzakonshme në banka në Republikën e Shqipërisë”; me propozim të Departamentit për Ndërhyrjen e Jashtëzakonshme, Këshilli Mbikëqyrës i Bankës së Shqipërisë

VENDOSI:

1. Në rregulloren “Për planet e ndërhyrjes së jashtëzakonshme”, miratuar me vendimin e Këshillit Mbikëqyrës nr. 31, datë 4.4.2018, të bëhen ndryshimet e mëposhtme:

a) në nenin 4, pika 2, shtohen shkronjat “c” dhe “d”, me përmbajtje si më poshtë:

“c) “ndërhyrja e jashtëzakonshme në nivel grupi bankar” nënkupton strategjinë e ndërhyrjes së jashtëzakonshme që përfshin zbatimin e instrumenteve të ndërhyrjes së jashtëzakonshme nga Autoriteti i Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme në nivelin e bankës zotëruese të grupit bankar, pavarësisht juridiksionit të saj.

d) “ndërhyrja e jashtëzakonshme individuale” nënkupton strategjinë e ndërhyrjes së jashtëzakonshme që përfshin zbatimin e instrumenteve të ndërhyrjes së jashtëzakonshme në nivel individual të bankës që është pjesë e një grupi bankar.”;

b) në nenin 9, shtohet pika 3, sipas përmbajtjes së mëposhtme:

“Në veçanti për grupet bankare, Autoriteti i Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme vlerëson nëse është më i përshtatshëm zbatimi i strategjisë së ndërhyrjes së jashtëzakonshme në nivel grupi bankar apo zbatimi i strategjisë së ndërhyrjes së jashtëzakonshme individuale. Për këtë qëllim, Autoriteti i Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme vlerëson:

a) instrumentet e ndërhyrjes së jashtëzakonshme që do të përdoren në strategjinë e preferuar të ndërhyrjes së jashtëzakonshme dhe nëse këto instrumente mund të përdoren për subjektet e grupit;

b) vlerën e instrumenteve, rrezikun që këto instrumente të mos përdoren për përthithjen e humbjeve ose rikapitalizim, si dhe subjektet që kanë emetuar detyrimet e pranuar sipas strategjisë së propozuar të ndërhyrjes së jashtëzakonshme, duke marrë në konsideratë se:

i. “ndërhyrja e jashtëzakonshme në nivel grupi bankar” mund të jetë më e përshtatshme nëse detyrimet e pranuar apo detyrimet që priten të kontribuojnë në përthithjen e humbjeve ose rikapitalizim, të mbajtura nga kreditorë jashtë grupit bankar, sipas strategjisë së propozuar të ndërhyrjes së jashtëzakonshme, janë emetuar në nivelin e mjaftueshëm nga banka mëmë,

ii. “ndërhyrja e jashtëzakonshme individuale” mund të jetë më e përshtatshme nëse detyrimet e pranuar apo detyrimet që priten të kontribuojnë në përthithjen e humbjeve ose rikapitalizim, sipas strategjisë së propozuar të ndërhyrjes së jashtëzakonshme, janë emetuar nga më shumë se një subjekt i grupit;

c) marrëveshjet kontraktuale ose marrëveshje të tjera për transferimin e humbjeve ndërmjet subjekteve të grupit;

d) strukturën operacionale dhe modelin e biznesit të bankës ose grupit, dhe në veçanti, nëse grupi bankar është i integruar ose ka strukturë të decentralizuar me nivel të lartë veçueshmërie ndërmjet pjesëve të ndryshme të bankës ose të grupit, duke marrë në konsideratë se:

i. “ndërhyrja e jashtëzakonshme në nivel grupi bankar” mund të jetë më e përshtatshme nëse grupi operon në nivel të lartë integrimi, duke përfshirë administrim të integruar të likuiditetit, rrezikut, funksioneve të thesarit ose sistemit të informacionit dhe shërbime të tjera të përbashkëta të rëndësishme,

ii. “ndërhyrja e jashtëzakonshme individuale” mund të jetë më e përshtatshme nëse operacionet e grupit ndahen në pjesë të veçanta, ku secila është relativisht e pavarur (financiarisht, ligjërishit ose operacionalisht) nga pjesët e tjera të grupit dhe çdo ndërvarësi kritike operationale nga pjesët e tjera të grupit, bazohet në marrëveshje kontraktuale që garantojnë vazhdimësinë operationale në ndërhyrje të jashtëzakonshme;

e) zbatueshmërinë e instrumenteve të ndërhyrjes së jashtëzakonshme në vendet e tjera;

f) nëse strategjia e ndërhyrjes së jashtëzakonshme kërkon veprime mbështetëse nga autoritetet përkatëse në vendet e tjera ose kërkon që këto autoritete të mos zbatojnë veprime të pavarura të ndërhyrjes së jashtëzakonshme dhe nëse këto veprime janë të zbatueshme dhe të besueshme për këto autoritete.”;

c) në nenin 15, pika 1, shkronja “c” ndryshohet sipas përmbajtjes së mëposhtme:

“përshkrim të çdo pengese të identifikuar ndaj aftësisë për ndërhyrje të jashtëzakonshme dhe masat e propozuara nga banka ose të kërkuara nga Autoriteti për Ndërhyrjen e Jashtëzakonshme, në përputhje me objektivat dhe parimet e përcaktuara në aneksin 2 të kësaj rregulloreje, për trajtimin ose heqjen e këtyre pengesave.”;

d) në fund të nenit 16, shtohet fjalia me përmbajtjen e mëposhtme:

“Në rastin e grupeve bankare, opinioni mbi planet e ndërhyrjes së jashtëzakonshme dërgohet nga banka mbiqotëruese.”;

e) pas nenit 26, shtohet neni 26/1 me përmbajtjen e mëposhtme:

“Neni 26/1

Komunikimi me bankat mbi pengesat e mundshme

1. Autoriteti i Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme i komunikon bankës pengesat e mundshme të identifikuara gjatë ciklit vjetor të hartimit të planeve të ndërhyrjes së jashtëzakonshme.

2. Në funksion të pikës 1 të këtij neni, banka harton një “Program pune mbi aftësinë për ndërhyrje të jashtëzakonshme” që miratohet nga Këshilli Drejtues, i cili përshkruan trajtimin e pengesave të mundshme të komunikuar nga Autoriteti i Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme, përmes:

a) hartimit të manualeve të dedikuara për këtë qëllim;

b) propozimin e masave për trajtimin e këtyre pengesave;

c) përcaktimit të afateve kohore për përmbushjen e tyre;

d) hartimit të planeve të kontigjencës që përfshijnë masat konkrete dhe afatet përkatëse për zbatimin e tyre (“Plani Operacional”).

3. Në mënyrë të veçantë, ky program duhet të përfshijë masat për trajtimin e pengesave të mundshme të identifikuara nga Autoriteti i Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme. Propozimet për trajtimin e këtyre pengesave duhet të jenë:

a) specifike, që do të thotë se masa trajton qartë pengesën e identifikuar;

b) të matshme, që do të thotë se zvogëlimi/eliminimi i parashikuar i pengesës mund t’i atribuohet qartë masës dhe të jetë e vlerësueshme;

c) të arritshme, që do të thotë se banka i dedikon burime të mjaftueshme zbatimit të masës;

d) të zbatueshme, që do të thotë se masa mund të zbatohet në mënyrë të besueshme brenda afatit kohor të propozuar.

4. Dy herë në vit, banka i komunikon Autoritetit të Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme një “Raport mbi ecurinë e programit të punës mbi aftësinë për ndërhyrje të jashtëzakonshme” që miratohet nga Këshilli Drejtues. Ky raport dokumenton përparimin e bankës në drejtim të aftësisë për ndërhyrje të jashtëzakonshme, përshkruan mangësitë e identifikuara dhe propozon përparësitë e identifikuara për ciklin e ardhshëm të planeve të ndërhyrjes së jashtëzakonshme. Raporti duhet të jetë mjaftueshëm i detajuar për t’i mundësuar Autoritetit të Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme:

a) vlerësimin e manualeve/planeve të kontigjencës së bankës dhe krabasimin e tyre me objektivat e përcaktuar nga Autoriteti për Ndërhyrjen e Jashtëzakonshme;

b) përditësimin e vlerësimit të aftësisë për ndërhyrje të jashtëzakonshme në fund të çdo cikli të planifikimit të ndërhyrjes së jashtëzakonshme.

5. Banka raporton çdo informacion shtesë të nevojshëm që i mundëson Autoritetit të Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme vlerësimin sipas shkronjës “a” dhe “b” të pikës 4, të këtij neni.”;

f) nenit 27 i shtohet titulli i nenit me përmbajtje si më poshtë:

“Komunikimi me bankat për pengesa thelbësore”;

g) në fund të pikës 1 të nenit 29, shtohet paragrafi me përmbajtjeje si më poshtë:

“Bankat paraqesin informacionin e kërkuar në nenin 28 të kësaj rregulloreje jo më vonë se fundi i muajit korrik të çdo viti.”;

h) pas aneksit 1 të rregullores, shtohet aneksi 2, bashkëlidhur këtij vendimi.

2. Ngarkohet Departamenti për Ndërhyrjen e Jashtëzakonshme në Bankën e Shqipërisë për ndjekjen e zbatimit të këtij vendimi.

3. Ngarkohen bankat e licencuara nga Banka e Shqipërisë, me zbatimin e këtij vendimi.

4. Ngarkohet Kabineti i Guvernatorit dhe Departamenti i Kërkimeve me publikimin e këtij vendimi, përkatësisht në Fletoren Zyrtare të Republikës së Shqipërisë dhe në Buletinin Zyrtar të Bankës së Shqipërisë.

Ky vendim hyn në fuqi 15 ditë pas botimit në Fletoren Zyrtare.

KRYETAR
Gent Sejko

ANEKS 2 OBJEKTIVAT E AFTËSISË PËR NDËRHYRJE TË JASHTËZAKONSHME DHE PARIMET PËRKATËSE

Kur identifikon pengesat e mundshme ndaj aftësisë për ndërhyrje të jashtëzakonshme në bankë, Autoriteti i Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme (ANJ) merr në konsideratë përmbushjen e objektivave të mëposhtëm. Secili objektivi përmban parimet kryesore mbi pritshmërinë që ka ANJ-ja në lidhje me hapat e nevojshme dhe nismat që banka duhet të ndërmarrë për të qenë e aftë për ndërhyrje të jashtëzakonshme.

Objektivi A. Qeverisja

Banka ka një proces të qëndrueshëm drejtimi efektiv që mbështet përgatitjen dhe zbatimin e strategjisë së ndërhyrjes së jashtëzakonshme. Ky drejtimi efektiv siguron: i) ofrim të saktë dhe në kohë të informacionit të duhur për ndërhyrjen e jashtëzakonshme; ii) monitorim efektiv gjatë planifikimit të ndërhyrjes së jashtëzakonshme dhe në kohë krize; si dhe iii) vendimmarrje efikase gjatë ndërhyrjes së jashtëzakonshme.

Në vlerësimin e përmbushjes së këtij objektivi, ANJ-ja konsideron parimet e mëposhtme:

Parimi A.1 Përfshirja aktive e drejtuesve të bankës

Këshilli drejtues dhe Drejtoria ofrojnë të gjithë ndihmën e nevojshme për arritjen e objektivave të ndërhyrjes së jashtëzakonshme dhe operacionalizimin e strategjisë së ndërhyrjes së jashtëzakonshme. Këshilli drejtues përfshihet aktivisht në planifikimin për ndërhyrje të jashtëzakonshme dhe identifikon një anëtar të këshillit dhe një anëtar të drejtorisë që drejton aktivitetin e bankës për ndërhyrjen e jashtëzakonshme.

Për sa më lart:

1. Banka cakton një anëtar të këshillit drejtues përgjegjës për aktivitetin e bankës në drejtim të planeve të ndërhyrjes së jashtëzakonshme dhe zbatimin e programit të aftësisë për ndërhyrje të jashtëzakonshme (i cili mund të mbështetet nga një komitet *ad hoc*).

Ky anëtar:

a) është përgjegjësi përfundimtar për sigurimin e informacionit të nevojshëm për përgatitjen e planit të ndërhyrjes së jashtëzakonshme, si dhe për personelin përgjegjës për funksionet kritike dhe veprimtaritë kryesore;

b) është përgjegjës të sigurojë që banka përmbush detyrimet që ka ndaj ANJ-së për planifikimin e ndërhyrjes së jashtëzakonshme;

c) siguron që planifikimi i ndërhyrjes së jashtëzakonshme është i integruar në proceset e qeverisjes së përgjithshme të bankës;

d) është përgjegjës për ndryshimin e komiteteve ekzistuese ose krijimin e komiteteve të reja që mbështesin veprimtaritë e ndërhyrjes së jashtëzakonshme, kur është e nevojshme;

e) miraton raportimet në ANJ për ndërhyrjen e jashtëzakonshme dhe është përgjegjës për delegimin dhe kontrollin përkatës mbi sistemet e kontrollit të brendshme dhe mekanizmat që lidhen me ndërhyrjen e jashtëzakonshme;

f) informon rregullisht anëtarët e tjerë të Këshillit Drejtues mbi veprimtarinë e planifikimit të ndërhyrjes së jashtëzakonshme dhe aftësisë së ndërhyrjes së jashtëzakonshme të bankës, duke e dokumentuar përmes mbajtjes së procesverbaleve përkatëse;

g) kërkon dhe arsyeton mbi nevojat financiare (buxhetin e duhur) dhe personelin e nevojshëm për veprimtarinë e ndërhyrjes së jashtëzakonshme;

h) identifikon një drejtues të nivelit të lartë për koordinimin e aktiviteteve që lidhen me ndërhyrjen e jashtëzakonshme.

2. Banka emëron një drejtues të lartë/administrator të miratuar, me përvojë, i cili është përgjegjës për administrimin dhe koordinimin e programit të punës mbi planifikimin dhe aftësinë për ndërhyrje të jashtëzakonshme (i cili mund të mbështetet nga një grup ekspertësh).

Drejtuesi i lartë:

a) koordinon dhe administron aktivitetet e ndërhyrjes së jashtëzakonshme (p.sh. koordinimin në nivel teknik me ANJ, plotësimin e raporteve, pyetësorëve dhe kërkesave të tjera të ANJ-së etj.);

b) shërben me ekipin e tij si pika e centralizuar e kontaktit për ANJ-në për koordinimin, planifikimin dhe zbatimin e ndërhyrjes së jashtëzakonshme;

c) koordinon operacionalizimin e strategjisë së ndërhyrjes së jashtëzakonshme (përgatitjen dhe testimin e hapave përkatës për zbatimin e strategjisë së planit të ndërhyrjes së jashtëzakonshme) dhe merr pjesë në ushtrimet e simulimit që testojnë dhe vlerësojnë gatishmërinë operationale të bankës në drejtim të ndërhyrjes së jashtëzakonshme;

d) aty ku është e nevojshme, përcakton linja të dedikuara pune për personelin e nevojshëm që trajton çështjet që lidhen me ndërhyrjen e jashtëzakonshme.

Parimi A.2 Drejtimi efektiv për ndërhyrjen e jashtëzakonshme

Proceset dhe format e organizimit dhe drejtimit efektiv të bankës sigurojnë që planifikimi i ndërhyrjes së jashtëzakonshme të jetë i integruar në kuadrin e përgjithshëm të drejtimit efektiv të bankës dhe mbështet përgatitjen dhe zbatimin e strategjisë së ndërhyrjes së jashtëzakonshme.

Banka pritët të:

a) sigurojë që funksioni i drejtimit për qëllimet e ndërhyrjes së jashtëzakonshme ka personelin e duhur që garanton se vendimet para, gjatë dhe pas ndërhyrjes së jashtëzakonshme merren në kohën e duhur;

b) përcaktojë qartë përgjegjësitë mbi raportimet dhe procedurat e përshkallëzimit të vendimarrjes deri dhe përfshirjen e anëtarëve të Këshillit Drejtues, si dhe procesin e miratimit për planin e ndërhyrjes së jashtëzakonshme dhe zbatimit të tij (p.sh. zbatimi i vendimit të ndërhyrjes së jashtëzakonshme, komunikimi me grupet përkatëse të interesit etj.). Këto procedura dokumentohen në manualët përkatëse të dedikuara për këtë qëllim;

c) sigurojë se vendimet strategjike të bankës marrin në konsideratë ndikimin e ndërldhjeve në aftësinë për ndërhyrje të jashtëzakonshme (p.sh. veprimtaritë që lidhen me përthithjen dhe blerjen, ristrukturimet e subjekteve juridike dhe ndryshimet në modelin e teknologjisë së informacionit (IT));

d) informojë sa më shpejt ANJ-në për ndryshime të rëndësishme, të tilla si: modeli i biznesit, struktura operationale (p.sh. ndryshimet në infrastrukturën IT) dhe qeverisja, të cilat ndikojnë planifikimin e ndërhyrjes së jashtëzakonshme, zbatimin e strategjisë së preferuar dhe aftësinë për ndërhyrje të jashtëzakonshme;

e) sigurojë se ka marrëveshje kontigjence që garantojnë se shërbimet e rëndësishme brenda grupit do të vijojnë të ofrohen dhe gjatë ndërhyrjes së jashtëzakonshme;

f) sigurojë një rrjedhë efikase informacioni për çështjet e ndërhyrjes së jashtëzakonshme midis Këshillit Drejtues, drejtorisë dhe personelit të rëndësishëm, duke bërë të mundur që ata të kryejnë rolet e tyre përkatëse para, gjatë dhe pas ndërhyrjes së jashtëzakonshme.

Parimi A.3 Sigurimi i cilësisë dhe kontrolli i brendshëm

Banka ndërton procese të kontrollit të cilësisë për përmbushjen e kërkesave të ANJ-së dhe për raportimin e informacionit cilësor, të saktë dhe gjithëpërfshirës, në kuadër të planeve të ndërhyrjes së jashtëzakonshme. Informacionet e rëndësishme të ndërhyrjes së jashtëzakonshme, gjithashtu, rishikohen rregullisht nga kontrolli i brendshëm.

Banka pritët të:

a) sigurojë informacion cilësor për ndërhyrjen e jashtëzakonshme;

b) ketë procese që sigurojnë plotësinë dhe saktësinë e të dhënave;

c) sigurojë se informacionet e rëndësishme dhe proceset për ndërhyrjen e jashtëzakonshme rishikohen rregullisht nga kontrolli i brendshëm (planet e ndërhyrjes së jashtëzakonshme janë pjesë e planit vjetor të kontrollit).

Parimi A.4 Testimi dhe operacionalizimi i strategjisë për ndërhyrje të jashtëzakonshme

Banka përshkruan në manuale të dedikuara aspektet operationale të zbatimit të strategjisë së ndërhyrjes së jashtëzakonshme (përfshirë përgjegjësitë dhe procedurat e përshkallëzimit) dhe teston rregullisht zbatueshmërinë e këtyre manualeve përmes ushtrimeve të simulimit.

Objektivi B. Kapaciteti i përthithjes së humbjeve dhe rikapitalizimit

Banka ka një nivel të mjaftueshëm burimesh financiare për përthithjen e humbjeve dhe, nëse është e zbatueshme, për rikapitalizimin e saj, që mundëson: i) mbulimin e të gjitha humbjeve në ndërhyrje të jashtëzakonshme; ii) plotësimin e kushteve për vazhdimësinë e kryerjes së veprimtarive për të cilat banka është licencuar sipas ligjit për bankat; iii) ruajtjen e besimit të tregut pas ndërhyrjes së jashtëzakonshme; si dhe iv) vijueshmërinë e funksioneve kritike gjatë dhe pas ndërhyrjes së jashtëzakonshme.

Në vlerësimin e përmbushjes së këtij objektivi, Autoriteti për Ndërhyrjen e Jashtëzakonshme konsideron parimet e mëposhtme:

Parimi B.1 Niveli i mjaftueshëm i përthithjes së humbjeve dhe aftësisë për rikapitalizim

Për përmbushjen e nivelit të mjaftueshëm të burimeve financiare për përthithjen e humbjeve dhe rikapitalizim¹, banka identifikon dhe vlerëson:

a) shumën e detyrimeve që sipas strategjisë së preferuar të ndërhyrjes së jashtëzakonshme kontribuon në përthithjen e humbjeve dhe/ose rikapitalizim;

b) shumën e detyrimeve që përjashtohen detyrimisht nga ushtrimi i kompetencës së zhvlerësimit dhe konvertimit sipas nenit 31, pika 2, e ligjit “Për rimëkëmbjen dhe ndërhyrjen e jashtëzakonshme në banka”;

c) shumën e detyrimeve të cilat mund të përjashtohen nga ushtrimi i kompetencave të zhvlerësimit dhe konvertimit, duke marrë parasysh të paktën faktorët e mëposhtëm:

¹ Neni 41, pika 1, ligji nr. 133/2016, “Për rimëkëmbjen dhe ndërhyrjen e jashtëzakonshme në banka”.

- i. maturimin;
- ii. nënrenditjen;
- iii. llojet e zotëruesve të instrumentit ose transferueshmëria e instrumentit;
- iv. pengesat ligjore ndaj përthithjes së humbjes, siç është mungesa e njohjes së instrumenteve të ndërhyrjes së jashtëzakonshme sipas ligjit të huaj ose ekzistenca e të drejtave të përcaktuara;
- v. faktorë të tjerë që krijojnë rrezik që detyrimet të përjashtohen nga përthithja e humbjeve në ndërhyrje të jashtëzakonshme.

Parimi B.2 Njohja ndërkufitare e veprimeve të ndërhyrjes së jashtëzakonshme

Banka ka marrëveshje të përshtatshme që sigurojnë njohjen ndërkufitare dhe zbatimin efektiv të veprimeve të ndërhyrjes së jashtëzakonshme.

Për marrëveshjet e rregulluara nga ligjet e një vendi të tretë, banka pritët të përfshijë klauzola kontraktuale që janë efektive dhe të zbatueshme në vendin tjetër, të cilat:

a) sigurojnë se zhvlerësimi dhe konvertimi i detyrimeve është efektiv dhe i zbatueshëm në atë shtet, në përputhje me nenin 42 të ligjit “Për rimëkëmbjen dhe ndërhyrjen e jashtëzakonshme në banka”. Për transaksionet e derivateve të ekzekutuara në bazë të një Marrëveshjeje Ndërkombëtare të Shoqatës së Këmbimeve dhe Derivateve (ISDA) (ose një marrëveshje tjetër të mbuluar nga protokollin), aderimi nga të gjitha palët në protokollin përkatës të ISDA për rikapitalizimin nga brenda, është një mënyrë e përshtatshme për të arritur këtë njohje kontraktuale;

b) sigurojnë, sipas përcaktimit në nenin 51, të ligjit “Për rimëkëmbjen dhe ndërhyrjen e jashtëzakonshme në banka”, se zbatimi i masave të parashikuara në këtë ligj nuk përbën shkak që pala të përfundojë, pezullojë, modifikojë, netojë ose të ekzekutojë çdo garanci të vendosur mbi pronat e bankës, duke përfshirë klauzolën që kontrata mund t’i nënshtrohet ushtrimit të kompetencave të pezullimit, sipas neneve 52 deri në 54 të ligjit “Për rimëkëmbjen dhe ndërhyrjen e jashtëzakonshme në banka”.

Parimi B.3 Operacionalizimi i kompetencës së zhvlerësimit dhe konvertimit

Banka krijon procedura të brendshme, struktura të brendshme dhe kapacitete në Sistemin e Menaxhimit të Informacionit (SMI) që mbështesin ekzekutimin operacional të kompetencës së ANJ-së për zhvlerësim dhe konvertim, në terma të zbatimit të brendshëm në bankë dhe në terma të ndërveprimit me palët e treta, si dhe vlerëson e teston rregullisht efektivitetin e tyre. Banka ndërton proceset dhe infrastrukturën e nevojshme që i sigurojnë ANJ-së, brenda një afati të shkurtër kohor, të dhëna të plota mbi aftësinë e përthithjes së humbjeve nga detyrimet².

Për këtë qëllim, banka pritët të hartojë një “Manual për rikapitalizimin nga brenda”, i cili duhet të përshkruajë:

a) të gjitha format e organizimit dhe të drejtimit efektiv, veprimet dhe proceset që duhet të ndërmerren në emër të bankës për zbatimin në mënyrë efektive të kompetencës së zhvlerësimit dhe konvertimit;

b) rendin e ngjarjeve sipas afateve kohore për hartimin dhe përshtatjen e skemës së ndërhyrjes së jashtëzakonshme, ligjshmërinë, operacionalizimin, kontabilitetin dhe taksimin për secilin lloj instrumenti të përshtatshëm për ekzekutimin e rikapitalizimit nga brenda, si dhe procedurat e qeverisjes që zbatohen për secilën fazë (njësitë përgjegjëse dhe përgjegjësitë e tyre përkatëse);

c) marrëveshjet për ekzekutimin e jashtëm të kompetencës së zhvlerësimit dhe konvertimit, përfshirë marrëveshjet e komunikimit me aktorët e jashtëm të rëndësishëm për zbatimin e kësaj kompetence (p.sh. depozitari qendror i titujve, autoritetet e tregjeve financiare etj.). Banka ndërton sisteme dhe burime që prodhojnë me shpejtësi (p.sh. brenda disa orësh), informacione të përditësuara në lidhje me: i) letrat me vlerë që i nënshtrohen instrumentit të rikapitalizimit nga

² Neni 45, pika 7, ligji nr.133/2016 “Për rimëkëmbjen dhe ndërhyrjen e jashtëzakonshme në banka, në Republikën e Shqipërisë”.

brenda, duke përfshirë zotëruesin dhe kodin përkatës identifikues të titullit; dhe (ii) depozitarin qendror të titujve ku janë emetuar dhe ruhen letrat me vlerë. Banka ndërton kapacitete për identifikimin e agjentëve që mundësojnë ekzekutimin në kohë të kompetencës së zhvlerësimit dhe konvertimit, kur kjo bëhet e domosdoshme;

d) proceset që sigurojnë se informacioni i dorëzuar ANJ-së për operacionalizimin e instrumentit të rikapitalizimit nga brenda është i plotë, i saktë dhe i nënshtrohet një procesi të kontrollit të cilësisë. “Manuali për rikapitalizimin nga brenda” dokumenton gatishmërinë e SMI-ve për sigurimin e informacionit të saktë, të plotë dhe në kohë, me qëllim zbatimin e instrumentit të rikapitalizimit nga brenda. Objektivi E përshkruan pritshmëritë në lidhje me menaxhimin e informacionit për këtë qëllim;

e) marrëveshjet që trajtojnë çështjet ndërkufitare, të tilla si marrëveshjet kontraktuale të përmendura si më sipër.

“Manuali për rikapitalizimin nga brenda” miratohet nga drejtuesi ekzekutiv përgjegjës për ndërhyrjen e jashtëzakonshme i identifikuar sipas objektivit A.

Parimi B.4 Niveli i mjaftueshëm i instrumenteve për kërkesën minimale për kapital rregullator dhe detyrime të pranuar

Banka mban një nivel të mjaftueshëm instrumentesh që përmbushin kriteret për kërkesën minimale për kapital dhe detyrime të pranuar³ të përcaktuara nga ANJ-ja, në përputhje me strategjinë e ndërhyrjes së jashtëzakonshme të bankës, modelin e biznesit, modelin e financimit, profilin e rrezikut dhe vlerësimin e aftësisë për ndërhyrje të jashtëzakonshme.

Banka pritët të:

a) sigurojë në kohën e duhur dhe me besueshmëri, të gjitha informacionet e nevojshme që i mundësojnë ANJ-së përcaktimin e kërkesës minimale për kapital dhe detyrime të pranuar, duke përfshirë rregullimet specifike në nivel banke për këtë kërkesë;

b) përmbushë në mënyrë të vazhdueshme kërkesën minimale për kapital dhe detyrime të pranuar të komunikuar nga ANJ⁴.

Parimi B.5 Cilësi e lartë e instrumenteve që përmbushin kriteret për kërkesën minimale për kapital dhe detyrime të pranuar

Banka mban detyrime të pranuar që mund të përdoren në mënyrë të besueshme për përthithjen e humbjeve dhe rikapitalizimin e bankës në ndërhyrje të jashtëzakonshme, duke përfshirë detyrimin për mbajtjen e instrumenteve të nënrenditura, sipas kërkesës së ANJ-së.

Në këtë drejtim, banka pritët të:

a) sigurojë në çdo kohë të gjithë informacionin, përfshirë aty ku është e nevojshme, opinion të lëshuar nga një studio ligjore që arsyeton klasifikimin e instrumentit si i pranuar, sipas nenit 42, pika 4, të ligjit “Për rimëkëmbjen dhe ndërhyrjen e jashtëzakonshme në banka”;

b) sigurojë që kërkesa për instrumente të nënrenditura të përmbushet me detyrime të pranuar të përshtatshme⁵;

c) vendosë, kur është e zbatueshme, klauzolë për njohjen kontraktuale të rikapitalizimit nga brenda për detyrimet e pranuar të rregulluara nga ligji i një vendi tjetër;

d) paraqesë çdo dokumentacion të opsionit *call*, shlyerjes, ripagimit ose riblerjes së instrumenteve të detyrimeve të pranuar, në përputhje me dispozitat rregullative të përcaktuara nga ANJ-ja.

Objektivi C. Likuiditeti dhe financimi në ndërhyrje të jashtëzakonshme

³ Neni 32, pika 1, ligji “Për rimëkëmbjen dhe ndërhyrjen e jashtëzakonshme në banka”.

⁴ Neni 6, shkronja “d” në këtë rregullore.

⁵ Neni 32, pika 3, ligji “Për rimëkëmbjen dhe ndërhyrjen e jashtëzakonshme në banka”.

Banka krijon procese dhe kapacitete për: i) vlerësimin e nevojave për likuiditet dhe financim për zbatimin e strategjisë së ndërhyrjes së jashtëzakonshme⁶; ii) matjen dhe raportimin e situatës së likuiditetit gjatë ndërhyrjes të jashtëzakonshme; dhe iii) identifikimin dhe transferimin e kolateralit që mund të përdoret për të marrë financim gjatë dhe pas ndërhyrjes së jashtëzakonshme.

Për vlerësimin e këtij objekti, Autoriteti i Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme merr në konsideratë parimet e mëposhtme.

Parimi C.1 Vlerësimi i likuiditetit dhe nevojës për financim në ndërhyrje të jashtëzakonshme

Banka krijon dhe zbaton metodologji të qëndrueshme për vlerësimin *ex-ante* të likuiditetit dhe nevojës për financim për zbatimin e strategjisë së ndërhyrjes së jashtëzakonshme, sipas supozimeve të ndryshme, dhe identifikon burimet e mundshme të likuiditetit që mbështesin ndërhyrjen e jashtëzakonshme.

Banka pritët të identifikojë faktorët kryesorë që ndikojnë likuiditetin në ndërhyrje të jashtëzakonshme. Në analizën e faktorëve të likuiditetit, banka merr në konsideratë kriza me natyrë të ndryshme (p.sh. një krizë të papritur likuiditeti ose një krizë që ka zhvillim të ngadaltë, një krizë të paaftësisë paguese të bankës ose një krizë të pastër likuiditeti etj.) dhe identifikon faktorët e rrezikut të likuiditetit që lidhen me to (p.sh. tërheqjet e depozitave, nevojat e likuiditetit për aksesin në tregjet financiare etj.).

Banka pritët të zhvillojë metodologji që simulojnë skenarë të ndryshëm të ndërhyrjes së jashtëzakonshme, në lidhje me flukset e parave që rrjedhin nga aktivet, detyrimet dhe zërat jashtë bilancit dhe ecurisë së kapacitetit kundërbalancues gjatë kohës së nevojshme⁷. Simulimet duhet të përfshijnë:

- a) flukset kontraktuale hyrëse dhe dalëse;
- b) sjelljet e flukseve hyrëse dhe dalëse;
- c) ecurinë e aftësisë balancuese dhe vlerën e likuiditetit të saj pas zbritjeve të supozuara (*haircut*).

Këto flukse monetare dhe aftësia kundërbalancuese do të simulohen:

- a) në nivelin e shumës totale të monedhës raportuese dhe të secilës monedhe të rëndësishme;
- b) për një periudhë të përshtatshme, që fillon nga brenda natës deri në një kohë të mjaftueshme (p.sh. gjashtë muaj) pas ndërhyrjes së jashtëzakonshme.

Kur banka vlerëson likuiditetin dhe nevojën për financim për zbatimin e strategjisë së ndërhyrjes së jashtëzakonshme, një vëmendje të veçantë duhet t'i kushtohet:

- a) pengesave ligjore, rregullatore dhe operacionale për transferimin e likuiditetit, veçanërisht midis subjekteve të grupit të ndërhyrjes së jashtëzakonshme;

- b) detyrimeve që lidhen me shërbimet e pagesës, kleringut dhe shlyerjes, përfshirë efektet e mundshme në likuiditet që mund të sjellin veprimet e pafavorshme të ndërmarra nga Infrastruktura e Tregut Financiar;

- c) pezullimit, përfundimit dhe ndërprerjes kontraktuale të të drejtave që palët mund të ushtrojnë në ndërhyrjen e jashtëzakonshme;

- d) pengesave ligjore dhe operacionale për mobilizimin në kohën e duhur të kolateralit në dispozicion;

- e) nevojave specifike të likuiditetit brenda ditës në lidhje me elementet e përmendura më lart;

- f) instrumenteve të likuiditetit të ofruara nga Banka e Shqipërisë dhe kushtet përkatëse për përdorimin e tyre (p.sh. kolaterali, marzhet reduktuese (*haircuts*) dhe afatet kohore).

Banka pritët të arsyetojë në një dokument të veçantë mbi supozimet bazë të simulimit të likuiditetit (p.sh. marzhet reduktuese (*haircut*), normat e rinovimit (*rollover rates*), nivelet e rrjedhjes

⁶ Neni 12, pika 5, shkronja “dh”, neni 13 pika 2, neni 15 dhe neni 15, pika 9 (për grupet bankare), ligji “Për rimëkëmbjen dhe ndërhyrjen e jashtëzakonshme në banka”.

⁷ Sipas nenit 6 të rregullores nr.27/2019 “Për raportin e mbulimit me likuiditet”.

(*runoff rates*) etj.). Gjithashtu, banka merr në konsideratë rezultatin e analizës së mësipërme në strategjinë e rreziqeve të likuiditetit në ndërhyrje të jashtëzakonshme dhe në planin përkatës të financimit. Kur është e rëndësishme, banka pritët të arsyetojë si mund të trajtojë pengesat potenciale, veçanërisht për aksesin në likuiditet sipas monedhave të rëndësishme.

Parimi C.2 Matja dhe raportimi i situatës së likuiditetit në ndërhyrje të jashtëzakonshme

Banka krijon procese dhe kapacitete për matjen dhe raportimin e nevojës për likuiditet dhe financim në ndërhyrje të jashtëzakonshme, si dhe burimet e disponueshme të likuiditetit.

Banka pritët të jetë e aftë të masë dhe të raportojë pozicionin e likuiditetit brenda një afati të shkurtër kohor nga kërkesa e ANJ-së. Gjithashtu, banka pritët të jetë e aftë të parashikojë pozicionin e likuiditetit neto përgjatë periudhave kohore (edhe brenda ditës), duke raportuar:

- a) flukset hyrëse dhe dalëse të parave (të diferencuara sipas flukseve kontraktuale dhe të sjelljes);
- b) aftësinë kundërbalancuese dhe vlerën e likuiditetit të saj pas supozimeve të marzheve reduktuese (*haircut*);
- c) ndarjen sipas monedhave kryesore;
- d) supozimet përkatëse në lidhje me *stress test*-et e likuiditetit.

Parimi C.3 Identifikimi dhe mobilizimi i kolateralit gjatë dhe pas ndërhyrjes së jashtëzakonshme

Banka krijon procese dhe zhvillon aftësi për identifikimin dhe mobilizimin e aktiveve që mund të përdoren si kolateral për financim gjatë dhe pas ndërhyrjes së jashtëzakonshme. Gjithashtu, banka identifikon kohën e nevojshme për mobilizimin e këtij kolaterali dhe hapat e nevojshme për ta bërë atë të pranueshëm për palët e treta.

Për këtë qëllim, banka pritët të:

- a) identifikojë kolateralin në dispozicion dhe të:
 - i. përcaktojë të gjitha aktivet që mund të kualifikohen potencialisht si kolateral dhe përmbushin kriteret për financimin në ndërhyrje të jashtëzakonshme (Aktivet e nivelit 1, aktivet e nivelit 2A, si dhe aktivet e nivelit 2B)⁸,
 - ii. të diferencojë aktivet e barrësuara dhe të pabarrësuara dhe të përcaktojë të drejtat ligjore për të gjithë kolateralin (të barrësuar ose jo),
 - iii. monitorojë kolateralin e pabarrësuar ose të disponueshëm për secilën monedhë të rëndësishme,
 - iv. zhvillojë aftësinë për raportim të detajuar, edhe në kushte ndryshimesh të shpejta, të kolateralit në disponueshëm (p.sh. përshtatshmërinë e tij për operacionet e bankës qendrore, monedhën, llojin e aktiveve, vendndodhjen, cilësinë e kredisë etj.);
- b) operacionalizojë mobilizimin e kolateralit, duke u përqendruar në mënyrë të veçantë në aktivet më pak të tregtueshme;
- c) vlerësojë mobilizimin e kolateralit dhe, të paktën çdo vit, të vlerësojë procedurat operationale dhe efektivitetin e mobilizimit të kolateralit të disponueshëm (p.sh. aftësinë për ta shitur, për të marrë pjesë në operacionet e riblerjes ose për të huazuar kundrejt këtij kolaterali).

Objektivi D. Vazhdimësia operationale

Banka harton marrëveshje operationale që sigurojnë vazhdimësinë e shërbimeve të nevojshme për ruajtjen e funksioneve kritike dhe veprimtarive kryesore, të nevojshme për zbatimin e strategjisë së ndërhyrjes dhe çdo ristrukturim të mëtejshëm të aktivitetit.⁹

Për këtë qëllim, banka duhet të krijojë procedura operationale që mundësojnë vazhdimësinë e të gjitha shërbimeve që mbështesin:

- a) funksionet kritike për ekonominë dhe tregjet financiare (shërbime kritike);

⁸ Sipas neneve 11 deri 14, të rregullores nr. 27/2019 “Për raportin e mbulimit me likuiditet”.

⁹ Neni 20, pika 2, ligji “Për rimëkëmbjen dhe ndërhyrjen e jashtëzakonshme në banka”.

b) veprimtaritë kryesore që janë të rëndësishme për zbatimin efektiv të strategjisë së ndërhyrjes së jashtëzakonshme dhe ristrukturimin e aktivitetit që e pason atë.

Të gjitha këto shërbime referohen në vijim si shërbime të lidhura kritike.

Në vlerësimin e këtij objekti, Autoriteti i Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme merr në konsideratë parimet e mëposhtme:

Parimi D.1 Identifikimi dhe shpërndarja e ndërlidhjeve për vazhdimësinë operacionale

Banka identifikon të gjitha shërbimet e lidhura, aktivet dhe personelin operacional, të domosdoshëm për vazhdimësinë e funksioneve kritike dhe veprimtarive kryesore dhe për zbatimin efektiv të strategjisë së ndërhyrjes së jashtëzakonshme dhe ristrukturimit që e pason atë, dhe duke i shpërndarë ato sipas subjekteve juridike, funksioneve kritike, veprimtarive kryesore dhe marrëveshjeve kontraktuale.

Banka pritët të:

a) identifikojë shërbimet e lidhura kritike (të ofruara brenda grupit ose nga palë të treta), aktivet dhe personelin operacional. Shërbimet e lidhura nuk konsiderohen si kritike, kur: i) ndërprerja e tyre nuk ka ndonjë ndikim të rëndësishëm në aftësinë e bankës për kryerjen e funksioneve kritike dhe veprimtarive kryesore; ose ii) ato mund të ofrohen nga një ofrues tjetër brenda një afati kohor të arsyeshëm në terma të njëjtë, sa i takon objektivit, cilësisë dhe kostos;

b) shpërndajë shërbimet e lidhura kritike sipas funksioneve kritike, veprimtarive kryesore dhe subjekteve juridike (që e ofrojnë dhe marrin shërbimin), si dhe aktivet dhe personelin operacional kritik dhe vendndodhjen e tyre (brenda grupit dhe fizikisht). Këto ndërlidhje duhet të përfshijnë sipas rastit, edhe shërbimet e ofruara nga subjekte të ndryshme (p.sh. një ofrues i shërbimit brenda grupit që nënkontraktton një palë të tretë);

c) shpërndajë shërbimet e lidhura kritike sipas kontratave/marrëveshjeve që ka lidhur për to;

d) zhvillojë dhe të ruajë një bazë të dhënash të kërkueshme (katalog shërbimi) ku mbledhen të gjithë informacionet e mësipërme të hartuara nga banka, që mund të aksesohen në mënyrë të besueshme, edhe në situata stresi, për planifikimin dhe zbatimin e ndërhyrjes së jashtëzakonshme.

Gjithashtu, banka pritët të garantojë se:

a) marrëveshjet kontraktuale, me palët e treta dhe me ofruesit e shërbimit brenda grupit, janë të dokumentuara mirë dhe përfshijnë të gjithë informacionin që i mundëson ANJ-së të marrë veprimet e duhura dhe të zbatojë kompetencat e ndërhyrjes së jashtëzakonshme mbi to (p.sh., transferimin e ofrimit të shërbimeve);

b) marrëveshjet për shërbimet e brendshme në bankë kanë të dokumentuar informacionin që lehtëson identifikimin dhe hartimin e shpejtë të marrëveshjeve transitore, në rast se kërkohet, sipas strategjisë së ndërhyrjes së jashtëzakonshme.

Parimi D.2 Vlerësimi i rrezikut të vazhdimësisë operacionale

Banka vlerëson, në mënyrë gjithëpërfshirëse, rrezikun për vazhdimësinë operacionale në ndërhyrje të jashtëzakonshme, të tillë si ndërprerja e shërbimeve të rëndësishme, humbja e aksesit në aktivet operative përkatëse dhe mungesa e personelit përkatës.

Përmes identifikimit dhe shpërndarjes së shërbimeve kritike, aktiveve dhe personelit përkatës operacional, banka pritët të vlerësojë rrezikun e ndërprerjes së tyre në ndërhyrje të jashtëzakonshme, dhe të identifikojë veprimet lehtësuese që duhet të ndërmarrë (objekti C). Banka pritët të kryejë një analizë gjithëpërfshirëse të rrezikut të vazhdimësisë operacionale bazuar në identifikimin paraprak të ngjarjeve potenciale (faktorëve të riskut)¹⁰, që mund të shkaktojnë ndërprerje të këtyre shërbimeve.

Analiza e rrezikut të vazhdimësisë operacionale merr në konsideratë elemente të tilla si:

¹⁰ Faktorë riskut janë ato ngjarje të mundshme që mund të çojnë në materializimin e rreziqeve të vazhdimësisë operacionale në ndërhyrje të jashtëzakonshme (p.sh. përfundimi i njëanshëm i shërbimeve kritike nga ofruesi, kur banka vihet në ndërhyrje të jashtëzakonshme).

a) kuadri ligjor i zbatueshëm për kontratat e shërbimeve kritike;
b) vendndodhja dhe statusi juridik i aktiveve operationale (në zotërim ose me qira);
c) mundësia e mungesës së personelit të rëndësishëm në ndërhyrje të jashtëzakonshme, duke përfshirë rastet kur personeli i rëndësishëm është i punësuar nga një subjekt i grupit që mund të shkojë në likuidim të detyruar ose që mund të shitet në ndërhyrje të jashtëzakonshme.

Si pjesë e analizës së rrezikut, banka pritët të vlerësojë se: i) kontratat operationale janë të dokumentuara mirë; ii) struktura e kostos dhe çmimeve të tyre është transparente dhe e përcaktuar në bazë të arsyeshme (*arm length basis*); dhe iii) ofruesit e shërbimeve kanë burime financiare të mjaftueshme për të ofruar shërbimet kritike, gjatë dhe pas ndërhyrjes së jashtëzakonshme (objektivi C).

Parimi D.3 Veprimet për zbutjen e rreziqeve për vazhdimësinë operationale dhe përmirësimin e aftësisë për ndërhyrje të jashtëzakonshme

Banka zbaton veprimet e duhura për zbutjen e rreziqeve të identifikuar për vazhdimësinë operationale në ndërhyrje të jashtëzakonshme dhe merr masa për përmirësimin e aftësisë për ndërhyrje të jashtëzakonshme dhe ristrukturimin që e pason.

Banka pritët të identifikojë dhe të ndërmarrë veprime që zbusin rreziqet e vazhdimësisë operationale të identifikuar. Gjithashtu, pritët që banka të garantojë se kontratat operationale për shërbimet e ofruara brenda grupit ose nga palët e treta kanë klauzolë mbrojtëse ndaj ndërhyrjes së jashtëzakonshme. Mbrojtja e kontratës nga ndërhyrja e jashtëzakonshme mund të arrihet përmes klauzolave eksplicite për këtë qëllim. Kjo do të thotë se për sa kohë që banka ka kryer pagesat thelbësore për këto kontrata, klauzola garanton:

a) mosndërpërjetjen, pezullimin ose modifikimin e ofrimit të shërbimit, për shkak të ndërhyrjes së jashtëzakonshme/ristrukturimit të bankës;

b) tranferueshmërinë e ofrimit të shërbimeve të marrësi i ri ose tek ANJ-ja, për shkak të ndërhyrjes së jashtëzakonshme/ristrukturimit të bankës;

c) mbështetjen e transferimeve të iniciuara ose të pezulluara gjatë ndërhyrjes së jashtëzakonshme/ristrukturimit të bankës.

Në rast se banka nuk është në gjendje të garantojë kontrata të mbrojtura nga ndërhyrja e jashtëzakonshme, pritët që të arsyetojë në detaje pse nuk mund të amendohet kontrata dhe të paraqesë strategji potenciale alternative, (p.sh. duke kaluar tek ofrues të tjerë që mundësojnë përfshirjen e kësaj klauzole). P.sh., në rast se kuadri ligjor i zbatueshëm për një kontratë të pambrojtur nga ndërhyrja e jashtëzakonshme me një palë të tretë është jashtë juridiksionit të ANJ-së, banka pritët të ruajë burime të mjaftueshme likuiditeti për të paraфинancuar koston e kontratës për shërbimin, për një periudhë të caktuar kohe (minimumi 6 muaj) nga zbatimi i një mase sipas ligjit “Për rimëkëmbjen dhe ndërhyrjen e jashtëzakonshme në banka” në bankë.

Banka pritët të ketë procese të qarta të vlerësimit të kostos dhe çmimit për shërbimet e lidhura kritike që përdor, me qëllim që ato të jenë transparente, të parashikueshme dhe të përcaktuara në bazë të arsyeshme tregu (*arm's length*). Këto procese duhet të ofrojnë siguri *ex-ante* mbi kostot e shërbimeve të lidhura kritike që ato të mund të ofrohen edhe në ndërhyrje të jashtëzakonshme dhe të lehtësojnë vendimarrjen përkatëse gjatë fazës së ristrukturimit që e pason.

Gjithashtu, banka pritët të ketë procese të planeve të kontigjencës që sigurojnë se njësitë kryesore të biznesit që mbështesin shërbimet e lidhura kritike, kanë personelin e duhur në ndërhyrje të jashtëzakonshme. Këto procese përfshijnë:

a) plane të mbajtjes së personelit përkatës në punë (si dhe qeverisjen dhe proceset përkatëse) që detajojnë masat që banka mund të marrë brenda një afati të shkurtër kohor, përpara ose gjatë ndërhyrjes së jashtëzakonshme, për zbutjen e rrezikut të dorëheqjes së personelit të nevojshëm për shërbimet e lidhura kritike;

b) plane kontigjence që trajtojnë humbjen e personelit përkatës në ndërhyrje të jashtëzakonshme, si p.sh. të sigurojë se personeli alternativ me aftësi dhe njohuri të përshtatshme mund të zëvendësojë pozicionet relevante të punës;

c) procese që trajtojnë rrezikun që lidhet me personelin që ndodhet në pozicione të dyfishta të punës gjatë ndërhyrjes së jashtëzakonshme¹¹.

Për sa më lart, banka merr në konsideratë kuadrin ligjor të kodit të punës, si dhe kërkesat rregullatore, në lidhje me miratimin e nevojshëm për ndryshime në përgjegjësitë e personelit dhe të pagës përkatëse.

Objektivi E. Aksesit në infrastrukturën e tregjeve financiare (ITF)

Banka ndërton proceset dhe marrëveshjet e nevojshme që sigurojnë ruajtjen e aksesit në shërbimet e Infrastrukturës së Tregjeve Financiare dhe në ato të pagesës, klerimit, shlyerjes dhe kujdestarisë të ofruara nga ndërmjetësit ITF përpara, gjatë dhe pas ndërhyrjes së jashtëzakonshme.

Në vlerësimin e këtij objekti, ANJ-ja merr në konsideratë parimet e mëposhtme.

Parimi E.1 Identifikimi, shpërndarja dhe vlerësimi i varësisë nga ofruesit e shërbimeve ITF

Banka identifikon të gjithë ofruesit e shërbimeve kritike ITF, si dhe ndërmjetësit përkatës, dhe i shpërndan ata sipas subjekteve juridike, funksioneve kritike dhe veprimtarive kryesore.

Banka pritët të:

a) identifikojë të gjithë ofruesit e shërbimeve të ITF, të tillë si sistemet e pagesave dhe shlyerjeve, palët qendrore, si dhe ndërmjetësit përkatës të këtyre tregjeve, të tillë si banka korrespondente ose banka që ofrojnë shërbime kujdestarie;

b) identifikojë se cila nga shërbimet e lidhura ITF janë të nevojshme për vijueshmërinë e funksioneve kritike (shërbimet ITF kritike) dhe të veprimtarive kryesore (“shërbime bazike ITF”). Për këtë qëllim, banka pritët të bëjë një vlerësim objektiv, duke marrë në konsideratë, ndër të tjera, ndikimin e mundshëm të ndërprerjes ose të kufizimit të aksesit në to¹²:

i. në funksionet kritike dhe veprimtaritë kryesore të biznesit;

ii. për aq sa është e mundur, në aktivitetin e klientëve kryesorë, për palët e treta që shërbejnë si ndërmjetës për ofrimin e shërbimeve ITF në treg.

c) shpërndajë shërbimet kritike dhe shërbimet bazë sipas subjekteve juridike të grupit dhe sipas funksioneve kritike përkatëse dhe veprimtarive kryesore të biznesit;

d) identifikojë rolet kryesore që kryen në lidhje me ITF.

Banka pritët ta përfshijë këtë informacion në planin përkatës të kontigjencës për ITF-në sipas objektivit D.

Parimi E.2 Njohja e kërkesave për akses të vazhdueshëm në ITF

Banka: i) ka kuptim të qartë të kushteve për akses të vazhdueshëm në shërbimet kritike dhe ato bazë të ITF-së¹³; dhe ii) dokumenton dhe vlerëson kërkesat operacionale dhe financiare që ITF dhe ndërmjetësit përkatës mund të vendosin para ose gjatë ndërhyrjes së jashtëzakonshme.

Banka pritët të:

a) ketë një kuptim të qartë të kushteve për akses të vazhdueshëm të shërbimeve bazë të ITF-së. Banka pritët të identifikojë dhe dokumentojë pengesat e rëndësishme, në veçanti pengesat financiare dhe operacionale, sipas kërkesave kontraktuale të ITF-së dhe ndërmjetësve përkatës, si dhe të konsiderojë se cilat detyrime mund të përbejnë vështirësi për t’u përmbushur nga subjekti pasues i bankës, në fazën pas ndërhyrjes së jashtëzakonshme¹⁴. Gjithashtu, banka pritët të identifikojë

¹¹ P.sh., një marrëveshje që u lejon subjekteve të aksesojnë funksionet e ofruara nga personeli i cili është i përkohshëm.

¹² P.sh., në rast se ITF ose ndërmjetësi ITF nuk pranon tregtim të reja nga banka (ndërkohë që vijon t’u shërbejë tregtimeve të mëparshme).

¹³ Neni 51, pikat 1 dhe 3, ligji “Për rimëkëmbjen dhe ndërhyrjen e jashtëzakonshme në banka”.

¹⁴ P.sh. si rezultat i vështirësisë së bankës në mobilizimin e shpejtë të likuiditetit.

pengesat kryesore kontraktuale me ndërmjetësit e tjerë që janë të rëndësishëm për të përdorur shërbimet e ITF-së¹⁵;

b) konsiderojë veprimet që mund të ndërmarrin ITF dhe ndërmjetësit përkatës, si p.sh. rritje e marzhit të kërkuar ose ulje e linjës së kreditit, si dhe kushtet dhe afatet kohore në të cilat mund të ndërmerren këto veprime (p.sh. brenda ditës ose brenda një numri të caktuar ditësh);

c) përcaktojë kërkesat për likuiditet sipas skenarëve të ndryshëm të stresit financiar, si dhe të ofrojë një vlerësim të arsyeshëm për këtë qëllim në raportimin e formularëve standardë për ITF-në, së bashku me të dhënat e nevojshme mbi linjat e kreditit, përdorimin e tyre, si dhe nivelet historike mbi nevojën maksimale për likuiditet ose për përdorimin e kolateralit brenda një afati të caktuar kohor¹⁶;

d) shpjegojë në planin e kontigjencës për ITF metodologjinë për vlerësimin e nevojës për likuiditet në rast stresi financiar, duke përfshirë supozimet që lidhen me vëllimin e pritshëm të aktivitetit të biznesit. Banka pritët të përfshijë dhe informacion shtesë mbi kërkesat potenciale (të tilla si komisione) që mund të vendosin ofruesit e shërbimeve të tjera të nevojshme për akses në ITF, në rast nevoje.

Parimi E.3 Plani i kontigjencës për ITF dhe masat që sigurojnë akses të vazhdueshëm në shërbimet ITF

Banka ndërton plane kontigjence që përfshijnë masat që ka ndërmarrë për mbështetjen e aksesit të vazhdueshëm në shërbimet ITF, transferim të rregullt ose mbyllje të tyre, në rast nevoje¹⁷. Kjo përfshin: i) masat për maksimizimin e mundësisë që banka do të vijojë të përmbushë detyrimet për akses të vazhdueshëm në shërbimet ITF, përpara dhe gjatë ndërhyrjes së jashtëzakonshme; si dhe ii) masa të tjera për mbështetjen e veprimeve të ndërhyrjes së jashtëzakonshme.

Banka pritët të zhvillojë një plan kontigjence për ITF që mbështet aksesin e vazhdueshëm në shërbimet ITF. Plani i kontigjencës ITF është një manual operacional, i miratuar nga niveli i lartë drejtues, i cili detajon, ndër të tjera, për secilin nga shërbimet ITF dhe ndërmjetësit përkatës:

a) masat që trajtojnë veprimet që priten të ndërmarrin ofruesit e ITF-së përpara dhe gjatë ndërhyrjes së jashtëzakonshme;

b) infrastrukturën, strukturat dhe proceset operationale që ka krijuar banka për të garantuar përmbushjen e detyrimeve thelbësore që mundësojnë aksesin në ITF dhe ndërmjetësit përkatës, të paktën për shërbimet kritike ITF. Kjo përfshin një identifikim të plotë të sistemeve kryesore dhe të personelit, të nevojshme për ruajtjen e aksesit në shërbimet ITF, si dhe të procedurave që garantojnë se këto shërbime mund të aksesohen ose të zëvendësohen në kohë krize;

c) masat që mund të ndërmarrë banka për zbutjen e rrezikut që lidhet me ndërprerjen ose kufizimin e aksesit në shërbimet ITF, p.sh. nëpërmjet menaxhimit aktiv të ekspozimeve, parafinancim të detyrimeve ose procedurave alternative të besueshme të krijuara *ex-ante*. Për bankën për të cilën parashikohet likuidimi i një pjesë të aktivitetit, ky plan kontigjence duhet të marrë në konsideratë elementet përkatëse të këtij plani.

Në këtë drejtim, banka pritët të:

a) përfshijë klauzolën përkatëse për mbrojtjen kontraktuale, në rast se banka vlerëson se kontratat me ndërmjetësuesit ose me ofruesit e tjerë të shërbimeve të domosdoshme për ruajtjen e aksesit me tregjet financiare nuk janë të mbrojtura ndaj ndërhyrjes së jashtëzakonshme;

b) identifikojë zëvendësuesit potencialë të ofruesve të shërbimeve ITF, si dhe kuadrin ligjor përkatës. Ky identifikim është i rëndësishëm për fazën e ristrukturimit që pason ndërhyrjen e

¹⁵ Të tilla si ofruesit e shërbimeve të komunikimit (psh SWIFT), agjentët NOSTRO (për të siguruar akses të vazhdueshëm të shërbimet e pagesës në valutë (*Contious Linked Settlement*, CLS), ose në shërbimet e ofruesve të IT (p.sh. në përdorimin e një *software*-i të caktuar për të aksesuar IFT).

¹⁶ Nevoja për likuiditet që lidhen me pjesëmarrjen e bankës në ITF duhet të marrin në konsideratë vlerësimin e nevojave totale për likuiditet të bankës, përpara dhe gjatë ndërhyrjes së jashtëzakonshme.

¹⁷ Pika 7, aneksi 1 në këtë rregullore.

jashtëzakonshme përmes p.sh., racionalizimit të pjesëmarrjes ose të anëtarësimit në ITF. Si zëvendësues potencialë të besueshëm mund të konsiderohen vetëm ofruesit alternativë të shërbimit, të cilët kanë një marrëdhënie kontraktuale me bankën;

c) identifikojë kërkesat që duhet të plotësohen për transferueshmërinë e klientëve sipas shërbimeve kritike, proceseve dhe procedurave të ITF. Kjo nënkupton:

i. dhënien e informacionit të mjaftueshëm, në lidhje me transferueshmërinë e klientëve për çdo kundërparti qendrore dhe për çdo segment ku banka vepron si agjent shlyerjeje (sipas raportimit që bën në formularin standard të ITF-së);

ii. të garantojë burimet dhe sistemet që duhet të ruhen përmes përditësimit të vazhdueshëm të informacionit që duhet të ofrohet në mënyrë të shpejtë gjatë ndërhyrjes së jashtëzakonshme për të siguruar se pozicioni i klientit në kundërpartitë qendrore, si dhe aktivet e klientit në Sistemet Qendrore Depozitare (CDS), mund të transferohen në mënyrë të rregullt, duke përfshirë listën e klientëve për çdo llogari omnibus, pozicionin e klientëve, marzhet dhe aktivet e marra si kolateral për çdo klient, si dhe aktivet individuale të klientëve të mbajtura në Sistemet Qendrore Depozitare (CDS).

Objektivi F. Sistemet e informacionit dhe të prodhimit të të dhënave

Banka ndërton Sisteme Menaxhimi Informacioni (SMI), kapacitete për vlerësimin për qëllime të ndërhyrjes së jashtëzakonshme, si dhe infrastrukturë teknologjike të përshtatshme, që siguron informacionin e nevojshëm, për: i) zhvillimin dhe mirëmbajtjen e planeve të ndërhyrjes së jashtëzakonshme¹⁸; ii) kryerjen e një vlerësimi të drejtë, të kujdesshëm dhe realist¹⁹; si dhe iii) zbatimin efektiv të veprimeve të ndërhyrjes së jashtëzakonshme²⁰ edhe nën kushte ndryshimesh të shpejta²¹

Në vlerësimin e këtij objekti, Autoriteti i Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme merr në konsideratë parimet e mëposhtme:

Parimi F.1 Kapacitetet SMI për prodhimin e informacionit për përgatitjen dhe përditësimin e planeve të ndërhyrjes së jashtëzakonshme

Banka krijon kapacitete SMI që mundësojnë prodhimin e informacionit të nevojshëm për planifikimin e ndërhyrjes së jashtëzakonshme, si në vijim:

a) raportim të saktë dhe të detajuar të formularëve standardë të planeve të ndërhyrjes së jashtëzakonshme, si pjesë e planifikimit vjetor të ndërhyrjes së jashtëzakonshme;

b) informacion gjatë kryerjes së ushtrimeve të simulimit.

Banka, gjithashtu, pritët të përshkruajë proceset e vendosura që garantojnë se informacioni i kërkuar për hartimin e planeve të ndërhyrjes së jashtëzakonshme përditësohet dhe është në dispozicion të ANJ-së në çdo kohë²². Për këtë qëllim, banka pritët të ketë një databazë SMI të dhënash gjithëpërfshirëse që përmban informacionin e përditësuar sipas frekuencës së nevojshme për zbatimin e ndërhyrjes së jashtëzakonshme dhe ristrukturimin që e pason. Kjo databazë përfshin veçanërisht katalogun e shërbimeve të raportuar në objektivin E dhe dokumentimin e kontratave të shërbimeve kritike në një format që mundëson kërkimin e informacionit të detajuar mbi to.

Në lidhje me kapacitetet SMI për funksionet kritike dhe shërbimet kritike, banka pritët të demonstrojë aftësinë për të prodhuar, në kohë dhe në formë të përditësuar, informacion mbi:

a) përdorimin e shërbimeve dhe funksioneve kritike në kohë reale, monitorimin dhe raportimin e metrikave kryesore të të dhënave, sipas përcaktimit të ANJ-së²³;

¹⁸ Neni 12, pika 5, ligji “Për rimëkëmbjen dhe ndërhyrjen e jashtëzakonshme në banka”.

¹⁹ Neni 17, pika 1, shkronja “dh”, neni 24, ligji “Për rimëkëmbjen dhe ndërhyrjen e jashtëzakonshme në banka”.

²⁰ Neni 47, pika 1, ligji “Për rimëkëmbjen dhe ndërhyrjen e jashtëzakonshme në banka”.

²¹ Neni 17, ligji “Për rimëkëmbjen dhe ndërhyrjen e jashtëzakonshme në banka”.

²² Neni 12, pika 5, ligji “Për rimëkëmbjen dhe ndërhyrjen e jashtëzakonshme në banka”.

²³ Pikat 8, 9 dhe 27, të aneksit 1 në këtë rregullore.

b) llojet e kolateralit të pranuar nga secilin shërbim ITF;
c) aktivet e përdorura për kolateral për secilin shërbim ITF;
d) detyrimet kryesore për shlyerjen dhe dorëzimin në të ardhmen, sipas vlerës dhe llojit të aktivit, përfshirë detyrimet kritike kohore.

Banka pritët të demonstrojë aftësinë që të:

a) parashikojë dhe menaxhojë kërkesat e likuiditetit dhe të kolateralit për pjesëmarrjen e vazhdueshme në ITF, si pjesë e nevojave totale për likuiditet (objektivi C);

b) monitorojë likuiditetin dhe kolateralin e disponueshëm në secilin ofrues të shërbimit ITF në kohë reale;

c) mobilizojë dhe transferojë kolateralet në vendndodhjen përkatëse dhe sipas monedhës përkatëse.

Parimi F.2 Kapacitetet SMI për prodhimin e informacionit për kryerjen e një vlerësimi të drejtë, të kujdesshëm dhe realist

Banka duhet të ketë kapacitete SMI që mundësojnë prodhimin e informacionit sa më të përditësuar dhe gjithëpërfshirës²⁴, për kryerjen e një vlerësimi të drejtë, të kujdesshëm dhe realist²⁵.

Banka pritët të:

a) vetvlerësojë disponueshmërinë e të dhënave dhe kapacitetin e grumbullimit të të dhënave, gjatë fazës së planifikimit të ndërhyrjes së jashtëzakonshme, në lidhje me procesin e vlerësimit për qëllime të ndërhyrjes së jashtëzakonshme²⁶;

b) kryejë simulime që testojnë kapacitetin e bankës për të raportuar brenda një afati kohor të përcaktuar nga ANJ-ja (sipas komunikimit me bankën), të të gjithë ose të një pjese të të dhënave përkatëse për vlerësimin për ndërhyrje të jashtëzakonshme;

c) shpjegojë dhe arsyetojë qartë burimet bazë të të dhënave, supozimet dhe metodologjitë e secilit prej modeleve të vlerësimit të brendshëm.

Parimi F.3 Kapacitetet SMI për prodhimin e informacionit për zbatimin efektiv të ndërhyrjes së jashtëzakonshme

Banka duhet të ketë kapacitete SMI që prodhojnë informacionin e nevojshëm për zbatimin e instrumenteve të ndërhyrjes së jashtëzakonshme në çdo kohë, madje edhe në raste ndryshimesh të shpejta²⁷.

Banka pritët të demonstrojë sa më poshtë:

a) kapacitete për të: i) vlerësuar nivelin e përthithjes së humbjeve²⁸; dhe ii) prodhuar informacionin e nevojshëm për zbatimin e instrumentit të rikapitalizimit nga brenda, duke marrë në konsideratë dispozitat ligjore. Në këtë aspekt, banka pritët të krijojë:

i. një bazë të dhënash që përfshin një listë të informacionit minimal për secilin instrument të kapitalit dhe çdo titull tjetër të emetuar,

ii. procese për ruajtjen dhe përditësimin e këtij informacioni,

iii. analiza vlerësimi dhe arsyetimi për klasifikimin e titujve në “Kërkesën minimale për instrumente të kapitalit dhe detyrimeve të pranura”;

b) mirëmbajtjen e regjistrimeve të hollësishme të kontratave financiare;

c) kur strategjia e ndërhyrjes së jashtëzakonshme përfshin instrumente të transferimit, për të gjitha aktivet dhe detyrimet e identifikuar për t'u transferuar: i) aftësinë për të siguruar informacion të disponueshëm të nevojshëm për vlerësimet përkatëse; dhe ii) aftësinë për t'u dhënë palëve të

²⁴ Neni 33, ligji “Për rimëkëmbjen dhe ndërhyrjen e jashtëzakonshme në banka”.

²⁵ Neni 17, pika 1, shkronja “dh”, dhe neni 24, të ligjit “Për rimëkëmbjen dhe ndërhyrjen e jashtëzakonshme në banka”.

²⁶ Rregullore nr. 44/2019 “Vlerësimi për qëllimet e ndërhyrjes së jashtëzakonshme”.

²⁷ Pika 9, aneksi 1 në këtë rregullore.

²⁸ Sipas objektivat A dhe D.

përfshira në transferim, akses të lehtë dhe të shpejtë në të dhënat e nevojshme, p.sh., përmes krijimit dhe popullimit të një dhome të të dhënave virtuale (VDR), në kuadër të procesit *due diligence*;

d) kapacitet për të prodhuar njëkohësisht të dhëna të shumta, për shembull në lidhje me menaxhimin e likuiditetit (shiko objektivin C) dhe vlerësimin, nën presionin e kohës ose kushtet e stresit financiar, sipas përcaktimeve të ANJ-së.

Objektivi G. Komunikimi

Banka harton plane komunikimi që sigurojnë një komunikim të shpejtë dhe të qëndrueshëm me palët e interesuara, në mbështetje të zbatimit të strategjisë së ndërhyrjes së jashtëzakonshme. Gjithashtu, banka ndërton procese të qeverisjes që sigurojnë zbatimin efektiv të planeve të komunikimit.

Për këtë qëllim, banka pritët të përmbushë parimet e mëposhtme

Parimi G.1 Plani i komunikimit

Banka harton një plan komunikimi gjithëpërfshirës për informimin e grupeve përkatëse të interesit në lidhje me ndërhyrjen e jashtëzakonshme, me qëllim kufizimin e efektit zinxhir dhe shmangien e pasigurisë në treg.

Më saktësisht, banka pritët të:

a) identifikojë grupet e brendshme dhe të jashtme të interesit, të cilët duhet të informohen para, gjatë dhe pas ndërhyrjes së jashtëzakonshme, përfshirë grupet e interesit të përcaktuara në nenin 14 të kësaj rregulloreje, si dhe ofruesit përkatës të shërbimeve ose aktiveve operationale;

b) përgatisë një listë të përditësuar të grupeve kritike të brendshme dhe të jashtme të interesit dhe t'ia komunikojë ANJ-së;

c) hartojë një strategji komunikimi të targetuar sipas grupeve të interesit të identifikuar, me mesazhe të paracaktuara, të përshtatura sipas strategjisë së ndërhyrjes së jashtëzakonshme të komunikuar nga ANJ-ja, duke marrë në konsideratë ruajtjen e konfidencialitetit²⁹. Për secilin grup interesi të identifikuar, plani i komunikimit:

i. formulon mesazhe të forta, konsistente dhe lehtësisht të kuptueshme;

ii. përmban mesazhet kryesore të komunikimit (dhe nivelin përkatës të detajimit) për të promovuar besimin në bankë gjatë ndërhyrjes së jashtëzakonshme, duke përfshirë ndër të tjera:

- një deklaratë të përgjithshme që përshkruan se janë ndërmarrë veprimet e ndërhyrjes së jashtëzakonshme,

- informacion të qartë për pasojat konkrete të ndërhyrjes së jashtëzakonshme për grupin përkatës të interesit, në mënyrë që të promovojë siguri dhe parashikueshmëri,

iii. përcakton kur është i nevojshëm komunikimi me grupet e interesit,

iv. identifikon përgjegjësin për komunikim ose sipas rastit, njësinë përgjegjëse për shpërndarjen e mesazhit,

v. identifikon kanalet efektive të komunikimit dhe infrastrukturën që nevojitet për zbatimin e strategjisë së komunikimit dhe mesazheve përkatëse;

d) hartojë mesazhet kryesore përmes zhvillimit të dokumenteve standarde dhe postës elektronike, pyetjeve të bëra shpesh dhe mjeteve të tjera (p.sh. krijimi i *call center*, sipas rastit *ad hoc*) për t'u përdorur gjatë procesit të ndërhyrjes së jashtëzakonshme;

e) identifikojë çdo komunikim me pjesëmarrësit e tregut që mund të kërkohej në bazë të legjislacionit në fuqi.

Parimi G.2 Qeverisja e komunikimit

Banka përcakton procedura qeverisjeje që sigurojnë zbatim efektiv të planit të komunikimit në koordinim të ngushtë me ANJ-në.

Banka pritët të:

²⁹ Informacionet që duhet të bëhen publike dhe kur duhet të bëhen.

- a) sigurojë që pritshmëritë e përcaktuara në parimin G.1 përfshihen në proceset e qeverisjes;
- b) përcaktojë përgjegjësitë për hartimin dhe zbatimin e planit të komunikimit për ndërhyrjen e jashtëzakonshme (d.m.th. njësinë/funksionin përgjegjës);
- c) përcaktojë një proces miratimi që mbulon të gjitha dimensionet e planit të komunikimit për ndërhyrjen e jashtëzakonshme, duke përfshirë miratimin përfundimtar të tij, që siguron shpërndarjen e mesazheve uniforme;
- d) sigurojë që punonjësit përkatës janë të vetëdijshëm për rolet e tyre, në drejtim të komunikimit me grupet e interesuara të identifikuara në situata krize, në koordinim me ANJ-në;
- e) ketë marrëveshje që sigurojnë konfidencialitetin për kërkesat e lartpërmendura;
- f) sigurojë që është vënë në dispozicion infrastruktura dhe burimet e nevojshme për komunikim efektiv me grupet e identifikuara të interesit. Këtu përfshihet infrastruktura standarde e komunikimit në situata normale biznesi, si dhe infrastruktura e krijuar për ndërhyrjen e jashtëzakonshme (p.sh. përfshirja e kompanive të marrëdhënieve me publikun, vendosja e kapaciteteve shtesë të *call center* për të përballuar një vëllim të shtuar të komunikimit);
- g) përcaktojë procedura për publikimin e informacionit të nevojshëm sipas kërkesave ligjore.